

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра економіки та фінансів підприємства

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Розробка балансового плану підприємства

за матеріалами ТОВ «Бровар Софт», Київська обл., м. Бровари

Студентки 2 курсу 1 м групи,
спеціальності 051 «Економіка»,
спеціалізації «Економіка та
безпека бізнесу»
заочної форми навчання

Косаренко Анни
Василівни

Науковий керівник –
д-р. екон. наук, проф

Ситник Ганна
Вікторівна

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук, проф.

Блакита Ганна
Владиславівна

Київ 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗРОБЛЕННЯ БАЛАНСОВОГО ПЛАНУ ПІДПРИЄМСТВА.....	6
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО ПЛАНУ ТОВ "БРОВАР СОФТ"	15
2.1. Динаміка складу та структури активів ТОВ «Бровар Софт»	15
2.2. Динаміка складу та структури капіталу ТОВ «Бровар Софт»	20
2.3. Оцінка основних показників фінансового стану ТОВ «Бровар Софт»	25
РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ БАЛАНСОВОГО ПЛАНУ ТОВ "БРОВАР СОФТ"	37
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	53
ДОДАТКИ.....	57

ВСТУП

Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що сьогодні виникає необхідність вдосконалення однієї з основних управлінських функцій - планування, підвищення якості розробки різних видів планів і прийнятих управлінських рішень, заснованих на них. Причиною є невисока якість фінансового управління українських компаній, що в свою чергу часто є одним їх факторів, що обґрунтовують їх слабку конкурентоспроможність як на ринку, так і в порівнянні з їх зарубіжними аналогами. Більшість українських компаній не мають стратегії розвитку бізнесу, обмежуючись лише фрагментарним бюджетуванням. Ті рішення, які в поточній ситуації здаються правильними, без прогнозу на більш тривалу перспективу, в результаті часто призводять до банкрутства підприємств. Ті ж компанії, які впровадили у себе системи фінансового планування, стикаються з проблемами їх функціонування і максимізації ефекту від впровадження.

Дослідження найбільш розповсюдженої форми поточних фінансових планів – балансового, є необхідною умовою для розуміння ситуації, що склалася в системі планування, а також для виявлення основних напрямків подальшого розвитку

Питання планування на підприємстві широко висвітлені в роботах таких науковців, як Азаренкова Г., Лігоненко Л., Гуляєва Н., Гринюк Н., Нестор О., Непочатенко О., Ситник Г. Методам планування присвячені дослідження Базецької Г., Білої О., Островської Г., Шелудько В. та багатьох інших. У той же час, незважаючи на достатню увагу, яка приділена методам планування фінансової звітності (Білик М., Бойко М., Василенко В., Лігоненко Л., Савчук В., Терещенко О.), розробка балансового плану вимагає подальшого вивчення, оскільки в наукових джерелах відсутня єдність методичних підходів до його складання.

Мета роботи – з'ясувати теоретичні основи розроблення балансового плану та формування балансового плану підприємства.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання:**

- розкрити теоретичні основи розроблення балансового плану підприємства;
- провести діагностику фінансового стану діючого підприємства;
- надати алгоритм формування балансового плану підприємства.

Об'єкт дослідження - процес складання балансового плану на підприємстві.

Предмет дослідження – теоретичні основи та методичні підходи до розроблення балансового плану підприємства.

Емпіричною базою дослідження є ТОВ «Бровар Софт» - товариство з обмеженою відповідальністю, основним видом діяльності є надання консультаційних послуг в області комп'ютерних технологій та послуг з ремонту комп'ютерів і периферійного обладнання. Також на підприємстві здійснюють неспеціалізовану оптову торгівлю та роздрібну торгівлю комп'ютерами, периферійним обладнанням і програмним забезпеченням у спеціалізованих магазинах.

Методологічна база дослідження – монографії, наукові статті вітчизняних та закордонних авторів з проблематики корпоративних фінансів.

Методи дослідження: У випускній кваліфікаційній роботі використовуються теоретичні та емпіричні методи дослідження: вивчення літератури, нормативних і інструктивно-методичних матеріалів по темі дослідження; вивчення та узагальнення досвіду вітчизняної практики. Метод наукових абстракцій використовувався для визначення сутності фінансового планування. Досліджуючи таке поняття, як «фінансове планування», розглянуті різні тлумачення та погляди на нього та застосовано до даного визначення системний підхід. При написанні роботи використані методи: порівняння - для виявлення відмінностей між рівнями планування; систематизацію та логічного узагальнення – для формування схеми функціонування системи планування та розробки балансового плану

підприємства, метод аналізу і синтезу – для диференціації та узагальнення складу факторів фінансового планування; графічний – для наочного зображення та схематичного представлення теоретичного і методичного матеріалу. Прийоми економічного аналізу, аналітичний метод використані для оцінки фінансового стану підприємства.

Практична значущість полягає у розроблених пропозиціях щодо складання балансового плану підприємства ТОВ «БроварСОФТ», які прийняті до уваги керівництвом підприємства.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження було висвітлено в науковій статті «Розробка балансового плану підприємства» у збірнику наукових статей студентів ч.1 «Економіка підприємства», 2020 рік

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗРОБЛЕННЯ БАЛАНСОВОГО ПЛАНУ ПІДПРИЄМТВА

На даному етапі розвитку теорії планування існує розмаїття точок зору на сутність і зміст планування на підприємствах. Це обумовлено відмінностями в розвитку корпоративного управління в минулому і досвіду в сьогоденні. Розглядаючи місце фінансового планування в системі планування, відзначимо, що більшість українських і зарубіжних вчених відводять фінансовим планам одне з ключових місць і в плануванні, і в управлінні організацією в цілому [14, 30]. У довідникових джерелах, як правило відображається сутність фінансового планування лише у вузькому розумінні, вказуючи на об'єкт планування, зокрема як «планування процесів формування, розподілу, перерозподілу і використання фінансових ресурсів» [11, с. 328].

Серед українських науковців не існує єдиного підходу до визначення сутності фінансового планування. Грунтуючись на аналізі існуючих публікацій, Кравченко О. виділила 5 основних підходів до визначення сутності фінансового планування (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Підходи до трактування поняття «фінансове планування»

Підход	Представники
як інструмент управління фінансовими ресурсами	Бланк І., Гриньова В., Каюда В.
як інструмент визначення оптимального співвідношення розподілу доходів	Бандурка О., Коробов М., Петрова К., Орлов П.
як інструмент визначення джерел фінансових ресурсів і напрямів їх використання для забезпечення господарської діяльності	Поддерегін А., Тарасюк Г., Шваб Л., Білик М., Буряк Л.
як інструмент забезпечення розвитку	Мочерний С., Устенко С., Чеботар С., Мойсеєнко І.
як інструмент збереження фінансової рівноваги	Біла О., Кірейцев Г., Жилкіна А.

Джерело: [14, с. 46-48]

Беручи за основу визначення Ставерської Т. та Андрющенко І., які під фінансовим плануванням розуміють функцію фінансового управління,

спрямовану «на планування доходів та напрямків витрачання грошових коштів підприємства, прогнозування результатів їх руху та впливу на економічне оточення» [29], Бутенко Д. фінансового планування називає «процес розробки системи фінансових планів, фінансових норм і нормативів різного змісту і призначення залежно від завдань та об'єктів планування, спрямованих на забезпечення подальшого економічного розвитку підприємства» [7].

Розглянувши низку трактувань, пропонуємо поняття фінансового планування розглядати як процес планування майбутніх надходжень і подальше використання фінансових ресурсів, який полягає у виборі і обґрунтуванні оптимальних рішень в сфері управління фінансами підприємства на основі прогнозування наслідків прийнятих рішень.

В цілому фінансове планування в умовах ринкової економіки допомагає координувати діяльність різних відділів компанії по досягненню окремих цілей, оптимізувати економічні рішення, прийняті в компанії, і знижує неможливість вирішення поставлених завдань. Отже, планування - це одна з головних функцій управління, що дає управляти ризиками і досягати успіху.

Суть фінансового планування полягає в складанні фінансових планів і планових показників по забезпеченню грошовими коштами і підвищенню ефективності діяльності підприємства на певному етапі. За допомогою планування можна визначити, перспективний чи ні проект інвестування або нова діяльність. За допомогою планування можна здійснювати попередній контроль за використанням і утворенням трудових, фінансових і матеріальних ресурсів, дає можливість зміцнити і примножити фінансовий стан компанії.

Під час розгляду діяльності підприємств більшість авторів виділяють три основних види фінансового планування (за строками): оперативне, поточне, стратегічне [3, 13], деякі виділяють стратегічне і тактичне, середньострокове і довгострокове [29, с. 17; 36, с.531].

Ефективна організація планування на підприємстві, на наш погляд, передбачає наявність чотирьох рівнів, які знаходяться в співвідпорядкуванні (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Загальна схема функціонування системи планування організації

Джерело: власна розробка

Балансовий план - одна з форм поточного фінансового планування і підводить підсумок фінансової та економічної діяльності підприємства та є перевіркою прогнозу прибутків (збитків) і руху грошових коштів.

За визнанням більшості авторів, баланс є фінансовим документом, в якому відображено джерела надходження, склад і розміщення грошових засобів і який дає чітке уявлення про те, що підприємство має у своєму розпорядженні, зобов'язання перед постачальниками і кредиторами, залишок. Різниця (сальдо активів і пасивів) дає оцінку власного капіталу підприємства [7, 24]. Балансовий план є третім (після плану доходів і

видатків та грошових надходжень і виплат, розділом фінансового плану підприємства [7].

Мета розробки балансового плану - визначення можливості приросту окремих активів із забезпеченням їх внутрішньої збалансованості, а також формування оптимальної структури капіталу, який забезпечить високу фінансову стійкість підприємства в майбутньому.

Схема формування балансового плану відображена на рис. 1.2.

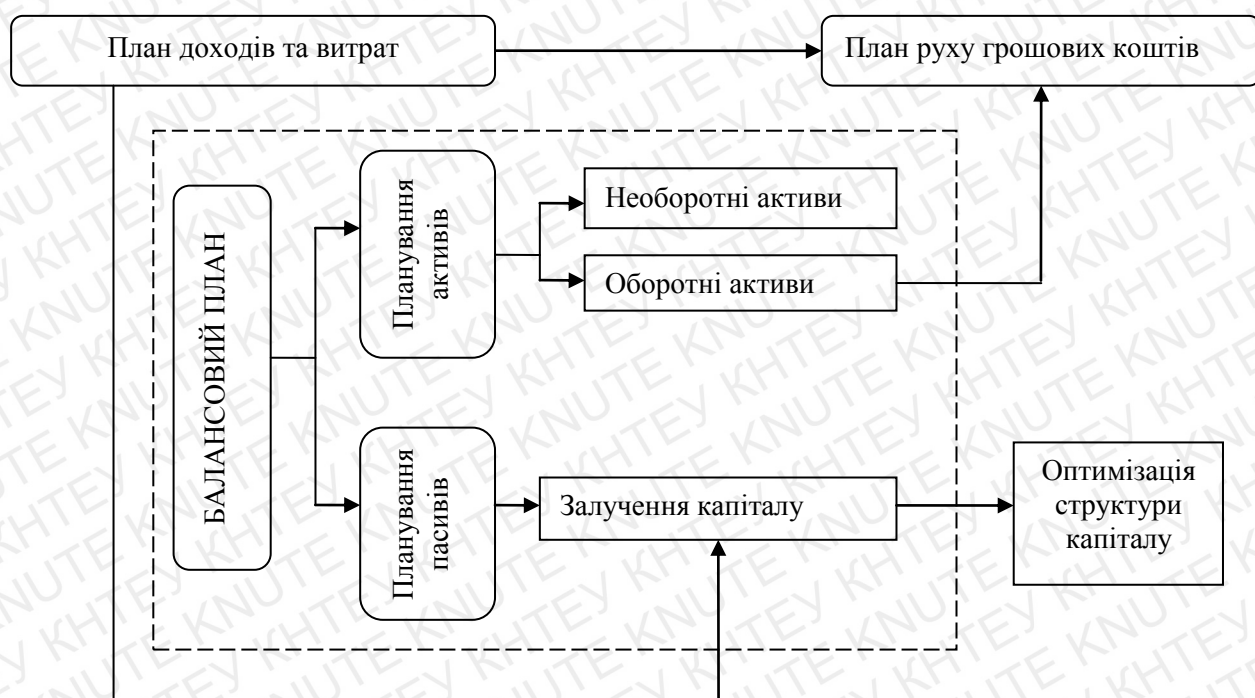

Рис. 1.2. Розробка балансового плану підприємства

Джерело: власна розробка

Для побудови балансового плану підприємства інформаційними джерелами є:

- звітний баланс на початок планового періоду (аналізується склад, структура за укрупненою схемою статей балансу підприємства);

- баланс активів, зокрема оборотних коштів на планований період. На основі руху грошових коштів можна оцінити синхронність їх надходження і витрачання з метою забезпечення платоспроможності підприємства;

- план використання позикових ресурсів;
- результати ретроспективного фінансового аналізу діяльності. Для того, щоб грамотно скласти балансовий план, необхідно накопичити і систематизувати інформацію про фінансову діяльність підприємства, провести аналіз фінансового стану за ряд періодів, виконати розрахунок необхідних фінансових коефіцієнтів;
- план доходів і витрат підприємства;
- план інвестиційної діяльності підприємства.

В процесі розробки балансового плану для обґрунтування фінансових показників застосовують досить широкий спектр методів. Методи планування – це конкретні засоби та прийоми розрахунку планових показників [4, с.78]. Науковці наголошують на різноманітності засобів і шляхів досягнення основної мети діяльності. При цьому основною метою, без сумніву, є зростання доходу, збільшення прибутку, які, в свою чергу, будуть сприяти максимізації ринкової вартості компанії і, головне – для досягнення точності результатів обраний метод планування повинен бути обґрунтований [16, с. 468].

До числа методів поточного планування науковці відносять: програмно-цільовий, розрахунково-аналітичний, нормативний методи, метод прямих розрахунків, методи економіко-математичного моделювання, техніко-економічних розрахунків, математичного програмування, метод бюджетування [1, 5, 9, 33]. Серед безлічі методів планування, практично всі науковці виокремлюють як одним із основних балансовий метод [22, с. 430; 34, с. 315], сутність якого полягає в забезпеченні кореляції матеріальних, трудових та фінансових ресурсів [22, с. 431]. В результаті складається прогнозний баланс активів і пасивів підприємства, баланс грошових потоків тощо [5].

В цілому ж при розробці балансового плану неможливо використати один метод, тому застосовують декілька методів, оскільки необхідно

визначити досить велику кількість фінансових показників, що, в свою чергу, забезпечить високу якість плану.

Найбільш прийнятним в практичній діяльності, незважаючи на деякий суб'єктивізм, є розробка балансового плану розрахунково-аналітичним методом на основі пропорційної залежності показників від обсягу реалізації (чистого доходу), так званого «методу відсотка від продажу» [9, 38]. Тобто, статті балансу, які залежать від обсягу реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), змінюються пропорційно зміні її обсягу.

При цьому необхідно врахувати низку важливих моментів:

- зростання обсягу реалізації має бути підкріплено достатнім рівнем активів;
- будь-яка нестача фінансування покривається зовнішніми джерелами (наприклад, отриманням довгострокової позики);
- частина суми збільшення активів може бути профінансована за рахунок збільшення поточних зобов'язань або нерозподіленого прибутку.

Основна мета складання і аналізу балансового плану - це вивчення майбутнього фінансового стану з точки зору наявності у нього капіталу і можливих зобов'язань для балансування планованих витрат (потреби в грошових коштах) підприємства з надходженнями.

Складання балансового плану покликаний вирішувати такі основні завдання:

- визначити цільові значення за окремими статтями активів і зобов'язань підприємства;
- інформувати власників, менеджерів та інших зацікавлених осіб про перспективи фінансового стану підприємства для зниження ризиків, пов'язаних з прийняттям і обґрунтуванням тактичних і стратегічних економічних рішень, оцінки розвитку бізнесу;
- обґрунтовувати політику фінансування інвестицій в майбутньому періоді, тобто визначити можливі розміри власних коштів і додаткову

потребу в фінансових ресурсах, і те, з яких джерел буде здійснюватися фінансування інвестицій;

- проаналізувати можливі фінансові проблеми, пов'язані з ліквідністю, фінансовою стійкістю підприємства, і визначити потенціал підприємства щодо забезпечення виробничого процесу засобами виробництва.

Розробка балансового плану передбачає ряд послідовних етапів, укрупнено які можна представити наступним:

1) інформаційне забезпечення.

Збирається інформація з різних планів підприємства про показники, які плануються: фінансові потоки по операційній, інвестиційній та фінансовій діяльності; обсягах очікуваної виручки; рентабельності; інвестиціях в основні засоби тощо;

2) приймається рішення про раціональну структуру джерел коштів і складається балансовий план;

3) здійснюється аналіз балансового плану.

Послідовність формування балансового плану також має низку етапів.

На першому етапі необхідно визначити прогностичний обсяг реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Для цього існує кілька способів розрахунку величини майбутньої виручки, які можна об'єднати в дві групи: екстраполятивний підхід, коли процес є безперервним, а прогноз є простою проекцією минулого на майбутнє. Для чого оцінюються показники реалізації минулих періодів та її тренди, які переносять в майбутній період. Другий підхід – альтернативний, більш складний і враховує мінливість та схильність до постійних змін як внутрішнього, так і зовнішнього середовища діяльності підприємства. Після визначення відсотка зміни виручки в плановому періоді в порівнянні зі звітним періодом, складається план доходів і витрат, кінцева мета якого – визначити запланований чистий прибуток.

На наступному етапі здійснюється безпосередня розробка балансового плану - визначаються статті балансу, які змінюються в пропорційній залежності від обсягу реалізації.

Збільшення обсягів реалізації вимагатиме збільшення обсягу виробництва і, відповідно, запасів – сировини і матеріалі, тобто вимагатиме укладання додаткових угод з постачальниками, що спричинить збільшення дебіторської заборгованості і грошових коштів. Для покупки додаткових обсягів сировини і матеріалів потрібно залучення коштів зовнішніх джерел фінансування.

Величина власного капіталу (статутний, додатковий, резервний капітал), а також довгострокові зобов'язання, окрім довгострокових кредитів, залишаються незмінними.

Сума нерозподіленого прибутку дорівнює сумі нерозподіленого прибутку звітного періоду і сумою чистого прибутку, яка була визначена на попередньому етапі.

Далі визначаються підсумки статей балансового плану по активу і пасиву.

Завершальним етапом складання балансового плану є виявлення потреби в зовнішньому фінансуванні, яке визначається як різниця між сумою активу і пасиву. Розраховане значення необхідно для створення балансового рівності.

Сьогодні підприємствам доводиться функціонувати в умовах нестабільності зовнішнього середовища, постійно стикатися з різними факторами ризику і форс-мажорними обставинами. Все це вимагає особливого підходу до організації процесу фінансового планування. В якості одного з методів, який здатний врахувати і мінімізувати можливі наслідки від настання ризиків можна назвати використання методу сценаріїв як інструменту для формування балансового плану підприємства.

Зазвичай для цього найгірший песимістичний сценарій будується на припущенні, що всі екзогенні фактори невизначеності спрямовані проти підприємства. Наприклад, обсяг реалізації не досяг, а витрати перевищили запланований рівень, при цьому покупці не оплачують відвантаженої продукції вчасно, а систему управління запасами не вдалося оптимізувати у

встановлений термін. Для найкращого оптимістичного сценарію показники плануються з розрахунку, що основні чинники працюють на користь підприємства.

Сенс планування « песимістичний сценарій – збалансований сценарій – оптимістичний сценарій» полягає в тому, щоб окреслити межі можливих коливань фінансових показників і передбачити наявність буферної зони, що дозволить забезпечити гнучкість плану при коливаннях фінансових показників в цих межах.

Отже, при здійсненні планування важливо яким чином не тільки досягнута збалансованість активу та пасиву балансового плану, але й чи враховані фактори зовнішнього впливу. Фінансові плани достатньо вразливі до ризиків. Фінансовий менеджер, обираючи напрями інвестування коштів і методи залучення фінансових ресурсів, повинен пам'ятати про забезпечення ліквідності і платоспроможності підприємства.

Таким чином, фінансове планування впливає на всі сторони діяльності господарюючого суб'єкта за засобами вибору об'єкта фінансування, спрямування фінансових коштів і сприяє раціональному використанню трудових, матеріальних і грошових ресурсів. Планування допомагає запобігати помилкових дій в галузі фінансів, а також зменшує число невикористаних можливостей. Метою складання балансового плану є виявлення достатності власних ресурсів, чи потреби в зовнішньому фінансуванні на плановий період. Фінансовий менеджер, обираючи напрями інвестування коштів і методи залучення фінансових ресурсів, повинен пам'ятати про забезпечення ліквідності і платоспроможності підприємства.

РОЗДІЛ 2

ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО ПЛАНУ ТОВ «БРОВАР СОФТ»

2.1. Динаміка складу та структури активів ТОВ «Бровар Софт»

Дослідження проводилося на базі ТОВ «Бровар Софт», основним видом діяльності якого є консультаційні послуги в області комп'ютерних технологій (код за КВЕД - 62.02).

Інші види діяльності:

95.11 - Ремонт комп'ютерів і периферійного обладнання.

46.90 - Неспеціалізована оптова торгівля.

47.41 - Роздрібна торгівля комп'ютерами, периферійним обладнанням і програмним забезпеченням у спеціалізованих магазинах.

ТОВ «Бровар Софт» за формою власності приватне, створене згідно з вимогами чинного законодавства України. ТОВ «Бровар Софт» складає фінансову звітність (Додаток А).

Динаміка основних видів майна (основного та оборотного капіталу) ТОВ «Бровар Софт» розраховано за даними фінансової звітності (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Динаміка основних видів майна ТОВ «Бровар Софт»

за 2017-2019 рр.

тис.грн., %

Активи	Станом на кінець року			Приріст				
				абсолютний, +/- у тис. грн.		відносний, +/- у %		
	2017	2018	2019	2018/ 2017	2019/ 2018	2018/ 2017	2019/ 2018	2019/ 2017
Необоротні	841	786	675	-55	-111	-6,5	-14,1	-19,7
Оборотні	7837	10101	12914	+2264	+2813	+28,9	+27,8	+64,8
Всього майна	8678	10887	13589	+2209	+2702	+25,5	+24,8	+56,6

За період, що аналізується, майно ТОВ «Бровар Софт» зросло на 4911 тис. грн., тобто на 56,6%. У 2017 р. валюта балансу складала 8678 тис. грн., а у 2019 р. – 13589 тис. грн. При цьому в 2018 р. відбулося збільшення активів

на 2209 тис. грн., тобто більшими темпами (+25,5%), ніж в наступному році (+24,8%). Незначний вплив на зміну в активах мали необоротні активи, які займають невелику частку у загальній структурі майна ТОВ «Бровар Софт», і які за останній рік зменшилися на 111 тис. грн. (-14,1%), а за три роки – на 19,7%. В свою чергу, оборотні активи за досліджуваний період збільшилися на 5077 тис. грн. (+64,8%). Основні темпи збільшення спостерігались у 2018 р. – приріст 28,9% відносно попереднього року. У 2019 р. темп зростання оборотних активів скоротився до 27,8%. Аналізуючи склад і структуру активів, необхідно звернути увагу на зміну питомої ваги необоротних і оборотних активів (рис. 2.1).

Рис. 2.1. Динаміка структури майна ТОВ «Бровар Софт» за 2017-2019 рр., у %

Наведені дані засвідчують невеликі, але якісні зміни - структура активів у звітному році у порівнянні з базовим періодом дещо змінилася, збільшилась частка оборотних активів з 90,3 до 95,0%, тим самим створені передумови для більш повного використання основних засобів ТОВ «Бровар Софт» і матеріально-технічної бази в цілому. Проте, дослідження показали й інший бік стану використання матеріально-технічної бази, а саме – високий відсоток зношеності основних засобів (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

**Динаміка показників ефективності використання майна ТОВ
«Бровар Софт» за 2017-2019 рр.**

Показники	Рік			Абсолютний приріст, +/-	
	2017	2018.	2019.	2019 / 2018	2019 / 2017
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	373	720,5	634	-86,5	+261
Фондовіддача, грн./грн.	42,9	31,2	50,4	+19,2	+7,46
Фондомісткість, грн./грн.	0,02	0,03	0,02	-0,01	0,00
Фондоозброєність, грн./чол.	4,3	8,6	7,5	-1,0	3,26
Коефіцієнт зносу	0,799	0,841	0,885	+0,044	+0,086
Коефіцієнт придатності	0,201	0,159	0,115	-0,044	-0,086

За даними табл. 2.2 ми бачимо, що середньорічна вартість основних засобів коливалася з 373 тис. грн. в 2017 році до 634 тис. грн. в 2019 році. Проте, показник 2019 року на 86,5 тис. грн. менше минулорічного показника (-12%) і говорить про скорочення оновлення матеріально-технічної бази ТОВ «Бровар Софт», яка в 2018 році зростає до 720,5 тис. грн. за рахунок придбання торгово-технологічного обладнання. При зменшенні вартості основних засобів і майже сталій кількості працівників позитивною тенденцією є зростання фондоозброєності за три роки з 4,3 до 7,5 (при незначному зниженні в порівнянні з попереднім роком).

Аналізуючи отримані показники видно, що коефіцієнт зносу основних засобів складає 0,799 у 2017 р., 0,841 в 2018 р. та 0,885 в 2019 р. і показує частку зношених основних засобів у загальній їх вартості (відповідно 79,9%, 84,1% та 88,5%). Зростання показника говорить про старіння основних засобів, що є негативною тенденцією, оскільки зношені основні засоби в подальшому будуть потребувати і зростання витрат на їх експлуатацію, наприклад, на ремонти.

Відповідно до зростання коефіцієнта зносу, зменшується коефіцієнт придатності основних засобів протягом останніх трьох років і становив 0,201; 0,159 та 0,115. Тобто частина основних засобів, придатних для експлуатації в

процесі господарської діяльності постійно зменшувалася – з 20,1% до 11,5%, що розцінюється як негативна тенденція.

Негативним стало збільшення грошових коштів на балансі, залишок яких в 2018 р. в порівнянні з 2017 роком зріс на 55% (з 221 тис. грн. до 343 тис. грн.) і ще на 85,7% до 637 тис. грн. в 2019 рр. (рис. 2.2), адже гроші мають знаходитись в обороті, вони мають працювати і приносити прибуток.

Рис. 2.2. Динаміка оборотних активів ТОВ «Бровар Софт» за 2017-2019 рр., в тис. грн.

Відповідно до специфіки діяльності, ТОВ «Бровар Софт» має невелику кількість запасів, як в кількісному вимірі, так і в питомій вазі – менше 1% у майні підприємства (рис. 2.3), і їх зменшення за останній рік більше, ніж вдвічі може свідчити про ефективність управління запасами.

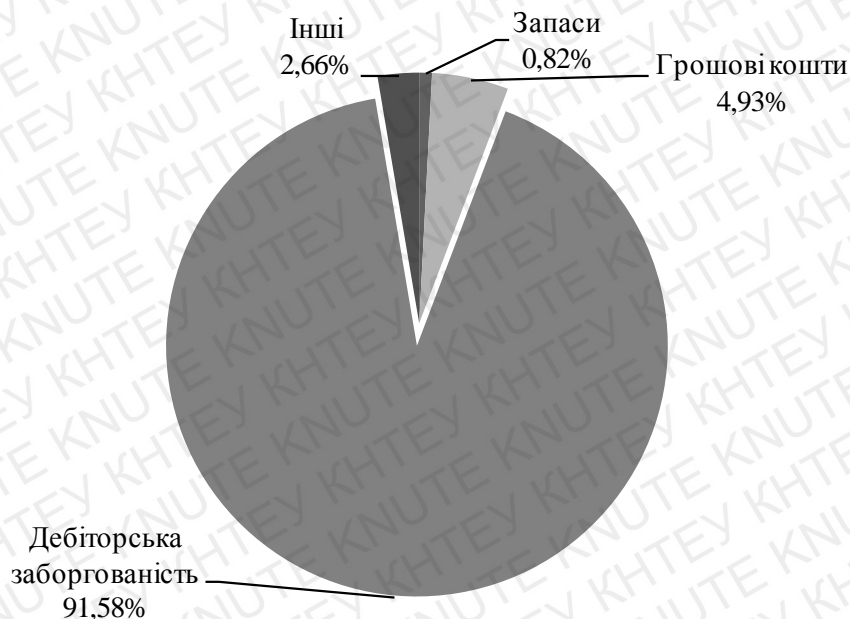

Рис. 2.3. Структура оборотних активів ТОВ «Бровар Софт» станом на кінець 2019 р., у %

Проте, негативною тенденцією є збільшення дебіторської заборгованості. Так, дебіторська заборгованість ТОВ «Бровар Софт» в цілому за три роки збільшилася на 58,9% - з 7443 тис. грн. до 11827 тис. грн. В умовах конкуренції ТОВ «Бровар Софт», як і багато інших підприємств, змушені здійснювати продаж товарів і послуг з відстрочкою платежу. На практиці нерідко виникають ситуації, коли з тих чи інших причин підприємства не мають можливості стягнути борги з контрагентів.

Збільшення дебіторської заборгованості протягом 2018-2019 рр. (рис. 2.2) може свідчити як про неефективну кредитну політику ТОВ «Бровар Софт» стосовно покупців, так і про збільшення обсягів продажів, а також про неплатоспроможність і банкрутство частини замовників. Аналіз структури дебіторської заборгованості показує, що структура далека від оптимальної, оскільки видані аванси і інша дебіторська заборгованість в сумі на кінець року займають більше 99%, що свідчить про невисоку якість заборгованості.

Формування дебіторської заборгованості - це іммобілізація коштів, які випадають з обігу, не дають доходу та викликають можливість отримати санкції за порушення зобов'язань перед кредиторами.

Таким чином, провівши аналіз майнового стану ТОВ «Бровар Софт», можна говорити про якісну зміну активів. Невелика питома вага основних засобів, тобто важко-ліквідних активів, у структурі майна ТОВ «Бровар Софт» не викликає побоювання і говорить про збільшення суми оборотних активів. Негативним стало збільшення грошових коштів на балансі, залишок яких в 2018 р. в порівнянні з 2017 роком зріс на 55% (з 221 тис. грн. до 343 тис. грн.) і ще на 85,7% до 637 тис. грн. в 2019 рр. (рис. 1.3), адже гроші мають знаходитись в обороті, вони мають працювати і приносити прибуток. Відповідно до специфіки діяльності, ТОВ «Бровар Софт» має невелику кількість запасів, як в кількісному вимірі, так і в питомій вазі – менше 1%. Негативною тенденцією є збільшення дебіторської заборгованості в 2019 році. Темпи збільшення дебіторської заборгованості (+58,9%), яке випереджає зростання обсягів діяльності (+48%), погіршує фінансовий стан підприємства.

Поряд з чітким уявленням про кожний елемент майна ТОВ «Бровар Софт» важливе значення мають джерела його утворення – тобто фінансових ресурсів, які забезпечують формування окремих об'єктів матеріальних і нематеріальних активів.

2.2. Динаміка складу та структури капіталу ТОВ «Бровар Софт»

Відомості, які приводяться в пасиві балансу ТОВ «Бровар Софт», дозволять визначити, які зміни відбулися в складі джерел формування майна - власного й позикового капіталу (довгострокового та короткострокового). Динаміка джерел формування майна ТОВ «Бровар Софт» відображено в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Динаміка джерел формування майна ТОВ «Бровар Софт» за 2017-2019 рр.

тис.грн., %

Стаття пасиву	Станом на кінець року			Приріст, +/-				
				абсолютний у тис. грн.		відносний у %		
	2017	2018	2019	2018/ 2017	2019/ 2018	2018/ 2017	2019/ 2018	2019/ 2017
Власний капітал	4406	4618	5171	+212	+553	+4,8	+12,0	+17,4
Довгострокові зобов'язання	370	314	309	-56	-5	-15,1	-1,6	-16,5
Поточні зобов'язання	3902	5955	8109	+2053	+2154	+52,6	+36,2	+107,8
Всього джерел формування майна	8678	10887	13589	+2209	+2702	+25,5	+24,8	+56,6

Рост суми всіх джерел фінансових ресурсів ТОВ «Бровар Софт» відбувся за рахунок збільшення власного капіталу (+553 тис. грн. в 2019 році порівнянні з 2018 роком та на 212 тис. грн. в 2018 році в порівнянні з попереднім роком), в той час як зменшувалися довгострокові залучені кошти на 61 тис. грн., чи на -16,5% за 3 роки, але значно зросли короткострокові зобов'язання – більше, ніж вдвічі на 4207 тис. грн.

Питома вага залученого капіталу в сукупному капіталі зросла в частині короткострокових зобов'язань з 45 % в базовому періоді до 59,7 % - у звітному 2019 році, при цьому частка довгострокових зобов'язань зменшилася з 4,3% до 2,3%.

Невисока питома вага власного капіталу в сукупному капіталі на кінець звітного року (38,1 %) обмежує підприємству можливості подальшого економічного зростання (рис. 2.4).

Рис. 2.4. Динаміка структури джерел формування майна ТОВ «Бровар Софт» за 2017-2019 рр.

Власний капітал - основа самостійності будь-якого підприємства. Однак потрібно враховувати, що фінансування діяльності ТОВ «Бровар Софт» тільки за рахунок власних коштів не завжди вигідна. Варто мати на увазі, якщо підприємство може забезпечити більш високий рівень віддачі на вкладений капітал, чим платить за кредитні ресурси, то, залучаючи позикові кошти, воно може підвищити рентабельність власного капіталу.

Поточні зобов'язання і забезпечення ТОВ «Бровар Софт» за досліджуваний період зросли більше, ніж вдвічі – з 3902 тис. грн. до 8109 тис. грн. і це свідчить про те, що підприємство несвоечасно розплачується за своїми боргами, як правило порушуючи при цьому розрахунково-платіжну дисципліну. Це негативно позначається на фінансовому стані підприємства.

Негативним моментом у роботі ТОВ «Бровар Софт» є накопичення кредиторської заборгованості за послуги і спостерігається стала тенденція до регулярного її зростання, абсолютна величина кредиторської заборгованості за послуги у декілька разів більша ніж вона була у 2017 році (5698 тис. грн. проти 2005 тис. грн.) (рис. 2.5).

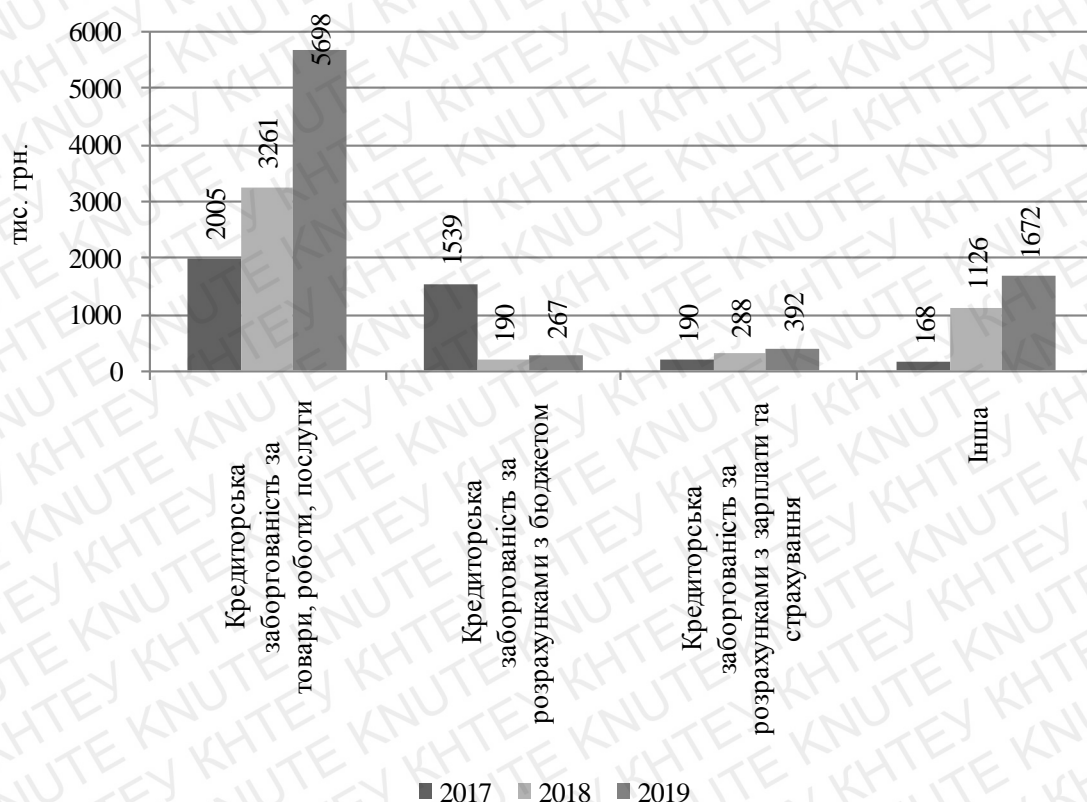

Рис. 2.5. Динаміка короткострокової кредиторської заборгованості ТОВ «Бровар Софт» за 2017-2019 рр.

Хоча, в комплексі збільшення активів і обсягів діяльності ТОВ «Бровар Софт» шляхом залучення середньо- і короткострокових кредитів банку та коштів інших кредиторів, їх реалізація сприятиме розширенню власного сегменту на ринку, отриманню більшого прибутку, зміцненню майнового і фінансового стану підприємства.

Потрібно звернути увагу на те, що темпи зростання власного капіталу в 2018 р. в порівнянні з базовим 2017 р. (рис. 2.6) значно вищі ніж темпи зростання необоротних активів, що свідчить про збільшення власного оборотного капіталу і зміцнення фінансового стану підприємства.

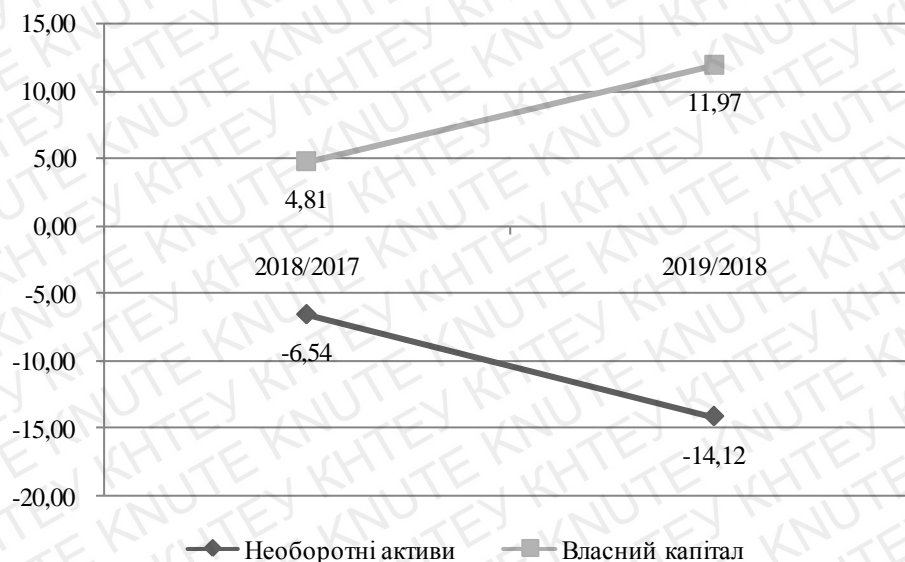

Рис. 2.6. Динаміка власного капіталу та необоротних активів ТОВ «Бровар Софт» за 2018-2019 рр.

Таким чином, джерела капіталу ТОВ «Бровар Софт» представлені як власним капіталом (40%), так і позиковими коштами (60%), це свідчить про те, що підприємство має задовільну структуру фінансових ресурсів і має можливість відповідати по своїми зобов'язаннями. Велика частка дебіторської заборгованості в загальній сумі оборотних активів підприємства викликана специфікою діяльності, проте негативно впливає на фінансовий стан ТОВ «Бровар Софт». Враховуючи результати, отримані в процесі дослідження, а саме достатньо задовільний майновий стан підприємства, де простежується збільшення основних показників у динаміці, що є результатом специфіки діяльності даного підприємства, стає доцільним розширення діяльності. Беручи до уваги сьогоdnішній стан економіки України і відсутність можливості залучення необхідних коштів, стає очевидним, що завчасне проведення аналізу майнового стану ТОВ «Бровар Софт» дає можливість своєчасно реагувати на кризові явища сьогоdnення і забезпечити стабільну та стійку діяльність підприємства.

2.3. Оцінка основних показників фінансового стану ТОВ «Бровар Софт»

Будь-якого користувача фінансової звітності, насамперед цікавлять показники фінансового стану, зокрема питання про ліквідність та платоспроможність підприємства. Для цього за даними балансу ТОВ «Бровар Софт» (форма №1) визначимо комплекс оціночних показників (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Динаміка показників ліквідності ТОВ «Бровар Софт» за 2017-2019 рр.

Стаття	Станом на кінець року			Абсолютний приріст, +/-	
	2017	2018	2019	2018/ 2017	2019/ 2018
1. Коефіцієнт ліквідності поточної (покриття)	2,008	1,696	1,593	-0,312	-0,104
2. Коефіцієнт ліквідності швидкої	1,964	1,651	1,579	-0,313	-0,072
3. Коефіцієнт ліквідності абсолютної	0,057	0,058	0,079	+0,001	+0,021
4. Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості.	3,712	2,892	2,076	-0,820	-0,817
5. Чистий оборотний (робочий) капітал	3935	4146	4805	+211	+659

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яка частка короткострокової заборгованості може бути погашена негайно. Отримані дані показують, що в 2017-2018 рр. на кожну гривню поточних зобов'язань припадає близько 0,06 гривні грошових коштів та їх еквівалентів. Таким чином, ТОВ «Бровар Софт» не могла відповідати за своїми зобов'язаннями. З 2019 року ситуація змінилася і значення коефіцієнта склало 0,08. Проте, абсолютна ліквідність залишилася поза нормативних меж (0,2-0,35).

Коефіцієнти швидкої ліквідності ТОВ «Бровар Софт» показують, що в 2017-2019 рр. на кожну гривню поточних зобов'язань припадає, відповідно 1,964; 1,651 та 1,579 гривні високоліквідних оборотних активів. З 2018 р. досліджуваний показник ТОВ «Бровар Софт» почав знижуватися, але знаходився в межах нормативного значення (0,7-2). Це означає, що ТОВ

«Бровар Софт» не має проблем з платоспроможністю. Зменшення показника пояснюється тим, що темпи збільшення активів були меншими за темпи збільшення поточних зобов'язань.

Коефіцієнт поточної ліквідності показує, яку частину поточних зобов'язань ТОВ «Бровар Софт» спроможне погасити, якщо реалізує усі свої оборотні активи, в тому числі і матеріальні запаси. Цей показник зменшився за весь період з 2,008 до 1,593 і його значення вище норми (1-2,5). Це говорить про те, що підприємство має ліквідний баланс. На кожну гривню поточних зобов'язань у 2017 р. припадало 2 грн. активів, у 2019 р. 1,6 грн.

Ліквідність ТОВ «Бровар Софт» підтверджує і баланс ліквідності (табл. 2.5)

Таблиця 2.5

Баланс ліквідності ТОВ «Бровар Софт» за 2017-2019 рр.

Код	Назва	Рядок балансу	Станом на кінець		
			2017	2018	2019
A1	Найбільш ліквідні активи	1165	221	343	637
П1	Найбільш термінові зобов'язання	1695– 1600+1700	3902	5955	8109
A1-П1	Забезпечення зобов'язань	Плюс добре	-3681	-5612	-7472
			A1<П1	A1<П1	A1<П1
A2	Активи, які швидко реалізуються	1160+1120+1125+1130+1135+1140+1145+1155+1190	7444	9491	11881
П2	Короткострокові пасиви	рядок 1600	0	0	0
A2-П2	Забезпечення зобов'язань	Плюс добре	7444	9491	11881
			A2>П2	A2>П2	A2>П2
A3	Активи, які повільно реалізуються	1100+1110+1170+1200	172	267	396
П3	Довгострокові пасиви	1595	370	314	309
A3-П3	Забезпечення зобов'язань	Плюс добре	-198	-47	87
			A3<П3	A3<П3	A3>П3
A4	Активи, які важко реалізуються	1095	841	786	675
П4	Постійні пасиви	1495	4406	4618	5171
A4-П4	Забезпечення зобов'язань	Плюс погано	-3565	-3832	-4496
			A4<П4	A4<П4	A4<П4

Не виконується лише перша нерівність $A_1 > P_1$ і це свідчить, що у ТОВ «Бровар Софт» недостатньо абсолютних і найбільш ліквідних активів

(грошових коштів) для покриття найбільш термінових зобов'язань. Інші три рівняння виконуються. Також не виконується третя нерівність в 2017-2018 рр. Але в 2019 р. ситуація покращилася ($A3 > P3$), тобто при своєчасному надходженні грошових коштів від продажу та платежів ТОВ «Бровар Софт» може бути платоспроможною на період, що дорівнює середній тривалості одного обороту оборотних коштів після дати складання балансу.

Нерівності $A2 > P2$ та $A4 < P4$ виконуються, тобто в першому випадку швидко реалізовані активи перевищують короткострокові пасиви та ТОВ «Бровар Софт» може бути платоспроможним в недалекому майбутньому з урахуванням своєчасних розрахунків з дебіторами, отримання коштів від реалізації послуг в кредит.

Виконання умови $A4 < P4$ свідчить про дотримання мінімальної умови фінансової стійкості ТОВ «Бровар Софт» - наявності у нього власних оборотних коштів.

Можно зробити висновок, що баланс підприємства не є абсолютно ліквідним, але ТОВ «Бровар Софт», за умови зниження зобов'язань зможе їх погасити за рахунок запасів і дебіторської заборгованості.

Проаналізуємо фінансову стійкість, що є найважливішим етапом оцінки діяльності ТОВ «Бровар Софт» та його фінансово-економічного благополуччя, відображає результати його поточного, інвестиційного та фінансового розвитку і містить необхідну інформацію для інвесторів, а також характеризує здатність підприємства відповідати за своїми боргами і зобов'язаннями та нарощувати свій економічний потенціал. Показники аналізу фінансової стійкості представлені в табл. 2.6.

Наявність власних оборотних коштів збільшувалася протягом всього періоду: так у 2017 р. цей показник становив 3565 тис. грн., в 2018 р. приріст склав 267 тис. грн. та 2019 р. – ще 664 тис. грн. до 4496 тис. грн.

Таблиця 2.6

**Показники фінансової стійкості ТОВ «Бровар Софт»
за 2017-2019 рр.**

Показник	Рік			Абсолютний приріст, +/-	
	2017	2018	2019	2018/2017	2019/2018
Чистий оборотний капітал, тис.грн	3565	3832	4496	+267	+664
Коефіцієнт автономії	0,508	0,424	0,381	-0,084	-0,044
Коефіцієнт фінансової залежності	1,970	2,358	2,628	+0,388	+0,270
Коефіцієнт фінансової стабільності	1,031	0,737	0,614	-0,295	-0,122
Коефіцієнт співвідношення позикового і власного капіталу (покриття боргів власним капіталом)	0,970	1,358	1,628	+0,388	+0,270
Коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом	0,455	0,379	0,348	-0,076	-0,031
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,492	0,576	0,619	+0,084	+0,044

Тобто за три роки власні оборотні кошти збільшилися на 931 тис. грн. Тобто операційна діяльність фінансується і за рахунок оборотних активів, а не тільки зобов'язань. Так за весь період короткострокові зобов'язання мали постійне зниження, а оборотні активи зростали, що унаочнює рис. 2.7.

Коефіцієнт фінансової незалежності у 2017 р становив 0,508; у 2018 р показник знизився до 0,424 і у 2019 р. ще на 0,044 в.п. до 0,381, тобто характеризується негативною динамікою і останні 2 роки не відповідає нормативному значенню ($>0,5$), і це говорить про те, що на підприємстві зменшується концентрація власного капіталу, а, отже, послаблюється фінансова незалежність від зовнішніх джерел.. Головною причиною стало збільшення власного капіталу з 4406 тис. грн. до 5171 тис. грн. в більшій мірі за рахунок резервного капіталу, який збільшився з 208 тис. грн. до 4145 тис. грн. при одночасному зростанні активів на 56,6%.

Рис. 2.7. Динаміка оборотних активів і поточних зобов'язань ТОВ «Бровар Софт» за 2017-2019 рр.

Як і будь-який аналітичний елемент, коефіцієнт автономії має двоїсту природу. З одного боку, його зниження свідчить про зменшення власного капіталу і послаблення фінансової незалежності. З іншого - зменшення обсягу власного капіталу збільшує його рентабельність. Також бувають моменти, коли підприємству необхідні позикові кошти, наприклад, при розширенні і модернізації виробництва. Аналіз коефіцієнта автономії може проводитися і для стратегічної оцінки контрагентів-покупців. Дані можуть використовуватися при наданні відстрочки платежу і визначенні кредитного ліміту при укладанні договорів поставки.

Коефіцієнт фінансової залежності показує, що в 2017 р. 1,97 грн., а в 2019 р. 2,628 грн. всіх фінансових ресурсів ТОВ «Бровар Софт» припадатиме на 1 грн. власного капіталу. Фінансова залежність компанії ТОВ «Бровар Софт» підвищується, тому фінансові ризики компанії зростають. Кожен інвестор зацікавлений в інформації, чи зможе підприємство в повній мірі розраховуватися з кредиторами в разі продажу всіх своїх активів. Небезпека даної залежності ТОВ «Бровар Софт» виражається в тому, що підприємство

має велику кількість зовнішніх зобов'язань (боргів), то ж з'являється ризик зниження (втрати) платоспроможності і настання банкрутства згодом.

Інші показники також мають тенденцію до погіршення. Зокрема, за коефіцієнтом фінансової стійкості (стабільності) можна судити, скільки у ТОВ «Бровар Софт» стійких джерел фінансування господарської діяльності. Тобто, якщо в 2017 р. повністю, в 2018 р. на 73,7% , то в 2019 р. лише та 61,4% активи ТОВ «Бровар Софт» профінансовані за рахунок надійних і довгострокових джерел. Як бачимо, коефіцієнт невисокий і нижче нормативно (0,8-0,9), це повинно послужити для компанії дуже тривожним сигналом. Така ситуація може говорити про виникнення ризику неплатоспроможності ТОВ «Бровар Софт», а також потрапляння його в фінансову залежність від кредиторів.

Проте, потрібно зауважити, значення коефіцієнта більше 0,95 в 2017 р., може свідчити про невикористання ТОВ «Бровар Софт» всіх доступних можливостей для розширення бізнесу, які можуть бути надані за рахунок «швидких» джерел фінансування. Дуже часто така кредитна політика компанії (не залучати короткострокові позики) свідчить про неефективне управління. В нашому випадку підприємство в 2017-2019 рр. не отримувало короткострокові кредити.

Коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів показує, що в 2017 р. 0,97 грн., в 2018 р. 1,358 грн., в 2019 р. 1,628 грн. запозичених у кредиторів, припадає на 1 грн. власних коштів ТОВ «Бровар Софт». Коефіцієнт збільшується, що свідчить про випереджаюче зростання залученого капіталу над власним.

Тип фінансової стійкості підприємства може бути визначений також за допомогою абсолютних показників. Вивчаючи надлишок або нестачу коштів для формування запасів розрахуємо абсолютні показники фінансової стійкості (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

**Узагальнюючі показники фінансової стійкості ТОВ «Бровар Софт»
за 2017-2019 рр., тис. грн.**

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Абсолютний приріст у 2019 р. (+, -) від:	
				2017 р.	2018 р.
1	2	3	4	5	6
1. Наявність власних коштів (В)	3565	3832	4496	+931	+664
2. Наявність власних та довгострокових позикових коштів (ВД)	3935	4146	4805	+870	+659
3. Наявність загальних коштів (ЗК)	3935	4146	4805	+870	+659
Запаси	172	267	106	-66	-161
1. Надлишок (+) або дефіцит (-) власних коштів (ФВ)	3393	3565	4390	+997	+825
2. Надлишок (+) чи дефіцит (-) власних та довгострокових позикових коштів (ФВД)	3763	3879	4699	+936	+820
3. Надлишок (+) чи дефіцит (-) загальних коштів (ФЗК)	3763	3879	4699	+936	+820
Тип фінансової стійкості	{1,1,1}	{1,1,1}	{1,1,1}	-	-

Виходячи з розрахунків, наведених в табл. 2.7 можна сказати, що власні оборотні кошти ТОВ «Бровар Софт» мало протягом всього досліджуваного періоду. Власні і довгострокові джерела формування запасів і витрат з 2017 року по 2019 рік збільшилися на 659 тис. грн. і склали 4805 тис. грн. Загальна величина основних джерел коштів за аналізований період збільшилася на 659 тис. грн. при відсутності короткострокових кредитів, проте це дозволяє ТОВ «Бровар Софт» сформувати свої запаси і витрати.

На початок і на кінець звітної періоду тривимірний показник типу фінансової стійкості S має вигляд $S = \{1,1,1\}$. Це означає, що, не дивлячись на деяке погіршення, ТОВ «Бровар Софт» знаходиться в абсолютно стійкому фінансовому стані.

Наступним кроком проведемо оцінку ділової активності, для чого доцільно використати систему показників (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

**Динаміка показників ділової активності ТОВ «Бровар Софт»
за 2017-2019 рр.**

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Абсолютний приріст (+,-)	
				2018/ 2017	2019/ 2018
Коефіцієнт оборотності активів, раз	3,67	2,18	2,59	-1,49	+0,40
Коефіцієнт окупності активів	4,29	21,13	22,13	+16,84	+1,00
Коефіцієнт оборотності оборотних активів, раз	4,06	2,38	2,75	-1,69	+0,37
Термін обороту оборотних активів, дні	89	151	131	+63	-20
Коефіцієнт оборотності деб. заборг., раз	4,28	2,53	2,98	-1,75	+0,45
Термін обороту дебіт. заборгованості, дні	84	142	121	+58	-21
Коефіцієнт оборотності кредит. заборг., раз	15,89	8,11	7,07	-7,78	-1,04
Термін обороту кредит. заборг., дні	23	44	51	+22	+7
Коефіцієнт оборотності власного капіталу,	8,68	5,68	7,76	-3,00	+2,08
Коефіцієнт мобільності активів	9,32	12,85	19,13	+3,53	+6,28

Оборотність активів є важливим показником при аналізі грошових потоків. Прискорення оборотності активів (у тому числі грошових коштів та їх еквівалентів) свідчить про більш інтенсивне їх використання і про зростання ділової активності підприємства, а уповільнення оборотності – навпаки. Оборотність, як активів в цілому, так і оборотних активів за останній рік збільшилася, відповідно на 0,4 до 2,59 та на 0,37 пункти до 2,75. Відповідно, термін одного обороту активів позитивно скоротився зі 165 до 139 днів, а оборотних активів - зі 151 до 131 дня. Збільшення оборотності оборотних коштів сприяє їх абсолютному і відносному вивільненню з обороту. Проте, велике значення період оборотності оборотних активів ТОВ «Бровар Софт» можна пояснити «довгими» інвестиціями. В даному сегменті виробництво послуг здійснюється в рамках дуже довгих технологічних ланцюжків при залученні широкого спектру фінансових джерел.

Збільшення/зменшення дебіторської заборгованості значно впливає на грошові потоки, а отже, і на фінансовий стан підприємства. Кількість оборотів дебіторську заборгованість збільшилася за останній рік на 0,45 од. з

2,53 до 2,98 оборотів в рік, що є позитивним, оскільки скоротився термін погашення дебіторської заборгованості з 142 до 121 дн. Проте, показник дуже низький, оскільки ТОВ «Бровар Софт» повільно одержує оплату по рахунках.

Показник оборотності дебіторської заборгованості корисно порівняти з оборотністю кредиторської заборгованості, зменшення коефіцієнта для якої з 8,11 до 7,07 означає зростання терміну оплати покупок у кредит з 44 до 51 дня. Негативним є те, що термін погашення кредиторської заборгованості (51 день в 2019 р.) в декілька разів менше терміну погашення дебіторської заборгованості (121 день).

Отже, збільшення дебіторської заборгованості сприяє відтоку грошових коштів з підприємства і уповільненню їх обороту. Тому ТОВ «Бровар Софт» зацікавлене у скороченні терміну погашення платежів. Керівництву ТОВ «Бровар Софт» потрібно постійно вивчати динаміку дебіторської заборгованості, стан і період її оборотності, а також співвідношення з кредиторською заборгованістю, щоб постійно контролювати і не допустити значного відтоку грошових активів з фінансово-господарської діяльності підприємства.

У таблиці 2.9 наведено основні фінансові показники, які дозволяють встановити позитивні та негативні тенденції розвитку грошових потоків, відображають результати управління грошовими потоками і ТОВ «Бровар Софт» у цілому.

Отже, ліквідність операційного грошового потоку ТОВ «Бровар Софт» в 2018 р. зросла, що є безумовно позитивним. А значення коефіцієнта несуттєво знизилося в 2019 р. з огляду на зміну співвідношення значень у чисельнику і знаменнику при розрахунку цього коефіцієнта (як додатний, так і витратний грошові потоки зросли, але темпи їхнього зростання є дещо відмінними). Коефіцієнт ліквідності операційного грошового потоку більший за 1, а от коефіцієнти ліквідності інвестиційного та фінансового грошового

потоків рівні 0 через відсутність додатного грошового потоку від інвестиційної та фінансової діяльності в ТОВ «Бровар Софт».

Таблиця 2.9

**Динаміка коефіцієнтів, що характеризують грошові потоки ТОВ
«Бровар Софт»**

Показник	Станом на кінець року			Відхилення, +/-	
	2017	2018	2019	2018/2017	2019/2018
Коефіцієнт ліквідності грошового потоку	1,016	1,051	1,039	+0,035	-0,012
Коефіцієнт ліквідності операційного грошового потоку	1,00	1,03	1,02	+0,030	-0,004
Коефіцієнт ефективності грошових потоків від операційної діяльності	-0,003	0,027	0,023	+0,030	-0,004
Коефіцієнт покриття капітальних інвестицій чистим грошовим потоком	-0,082	1,118	1,593	+1,200	+0,475
Коефіцієнт відношення грошового потоку від операційної діяльності до загальної суми боргу	-0,012	0,105	0,209	+0,117	+0,104
Коефіцієнт реінвестування чистого грошового потоку	0,876	-5,369	-2,105	-6,245	+3,263
Коефіцієнт генерування грошового потоку сукупними активами	2,745	2,998	3,318	+0,253	+0,320
Коефіцієнт генерування грошового потоку власним капіталом	7,265	6,500	8,296	-0,764	+1,796
Коефіцієнт покриття доходу грошовим потоком	1,438	1,374	1,283	-0,064	-0,091
Коефіцієнт генерування грошового потоку зобов'язаннями	4,324	3,977	9,301	-0,346	+5,323

Для забезпечення необхідної ліквідності грошового потоку значення цього коефіцієнта повинно перевищувати одиницю. У 2019 році значення коефіцієнта ліквідності сукупного грошового потоку становило 1,04. Це означає зростання залишку грошових коштів на кінець аналізованого періоду, тобто сприятиме підвищенню абсолютної ліквідності активів підприємства.

За коефіцієнтами генерування грошового потоку власним капіталом та коефіцієнтом генерування грошового потоку зобов'язаннями можна судити про можливість виконання підприємством своїх зобов'язань перед

кредиторами, акціонерами. Всі коефіцієнти цієї групи демонструють позитивну динаміку, що заслуговує на схвальну оцінку.

Наведені показники використовують для виявлення резервів оптимізації і планування грошових потоків підприємства.

Для оцінки фінансового стану підприємства важливим є аналіз рентабельності, тобто визначення показників, які відображають ефективність роботи ТОВ «Бровар Софт» і які вказують на якість прийнятих управлінських рішень. Так, було зафіксовано позитивну рентабельність за всіма показниками, що говорить, в першу чергу про те, що ТОВ «Бровар Софт» працює прибутково (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

**Показники прибутковості (рентабельності) ТОВ «Бровар Софт»
за 2017-2019 рр.**

Показники	Рік			Абсолютний приріст, +/-	
	2017	2018.	2019.	2019 / 2018	2019 / 2017
1. Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	15928	21344	31648	+10304	+15720
2. Валовий прибуток (збиток), тис. грн.	-86	-1155	-301	+854	-215
3. Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	1011	463	553	+90	-458
Рентабельність активів (економічна рентабельність), %	23,30	4,73	4,52	-0,21	-18,78
Рентабельність власного капіталу (фінансова рентабельність), %	45,89	10,26	11,30	+1,04	-34,59
Рентабельність діяльності, %	6,35	2,17	1,75	-0,42	-4,60

Негативним є зниження всіх видів рентабельності за три роки. Рентабельність власного капіталу зменшилася на 34,6% - з 45,9% до 11,3%. Це означає, що віддача від інвестицій, первісно спрямованих, а згодом і реінвестованих у підприємство його власниками зменшилася. Рентабельність сукупного капіталу в ТОВ «Бровар Софт» дозволяє стверджувати, що продуктивність ресурсів підприємства також зменшилася і останні два роки була практично сталою на рівні 4,5%. Коефіцієнт рентабельності діяльності також негативно зменшується за три роки з 6,35% до 1,75%.

Отже, провівши аналіз фінансового стану досліджуваного підприємства, з'ясовано, що протягом періоду, який аналізується (2017-2019 рр.), показники ліквідності суттєво зменшилися, але знаходилися в межах нормативних значень, на що впливали зміни, як високоліквідних, так і важко реалізуємих активів та поточних зобов'язань, що дає підстави вважати ТОВ «Бровар Софт» на кінець 2019 року таким, що має стійке положення та здатне своєчасно розрахуватися зі своїми боргами. В ТОВ «Бровар Софт» тільки недостатньо наявних грошових коштів (високоліквідних активів), щоб негайно ліквідувати поточну заборгованість.

Було виявлено залежність ТОВ «Бровар Софт» від кредитних коштів. Зростання показника автономії в динаміці говорить про зміцнення, а зменшення, як у випадку ТОВ «Бровар Софт», – про послаблення фінансової незалежності. Проте, значення коефіцієнта багато в чому залежить від галузі, тому для отримання об'єктивної інформації потрібно проводити порівняльний аналіз коефіцієнтів аналогічних підприємств. В цілому ТОВ «Бровар Софт» має стійкий фінансовий стан.

В цілому, враховуючи специфіку діяльності, рівень ділової активності ТОВ «Бровар Софт» можна охарактеризувати як задовільний, незважаючи на деяке уповільнення в останній рік сплати підприємству боргів, про що свідчить зниження коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості у 2019 р. порівняно з 2018 р. та зростання терміну її погашення.

РОЗДІЛ 3

ФОРМУВАННЯ БАЛАНСОВОГО ПЛАНУ ТОВ «БРОВАР СОФТ»

Планування - це не просто формальна процедура. Воно допомагає скоординувати і задіяти всі ресурси підприємства, виявити резерви зростання, уникнути касових розривів і дефіциту запасів, а також підкаже керівництву вірні управлінські рішення.

Результати планування оформляються у вигляді балансового плану - форми звітності, в якій закріплені бажані результати діяльності підприємства на кінець прогнозованого періоду.

Складання балансового плану для ТОВ «Бровар Софт» дозволить:

- спланувати і проконтролювати рух всіх активів і пасивів компанії;
- розрахувати фінансові показники, які сигналізують про успіхи чи недоробки в діяльності та веденні бізнесу в цілому;
- виявити приховані фінансові проблеми підприємства (наприклад, зниження ліквідності).

Формування балансового плану проведемо на основі наступних даних:

- початкового сальдо активів і пасивів;
- планованих оборотів по кожній статті.

Для розрахунку оборотів активів мають бути враховані заплановані:

- закупівлі;
- інвестиції;
- виробничі витрати;
- погашення дебіторської заборгованості;
- інший рух грошових коштів.

При плануванні оборотів пасивів враховуються:

- зростання або погашення кредиторської заборгованості;
- залучення нових джерел фінансування (кредити і т.д.).

Прогноз обсягу майбутньої виручки робиться на основі аналізу наступних факторів:

- обсяг продажів за минулі періоди (рис. 3.1);

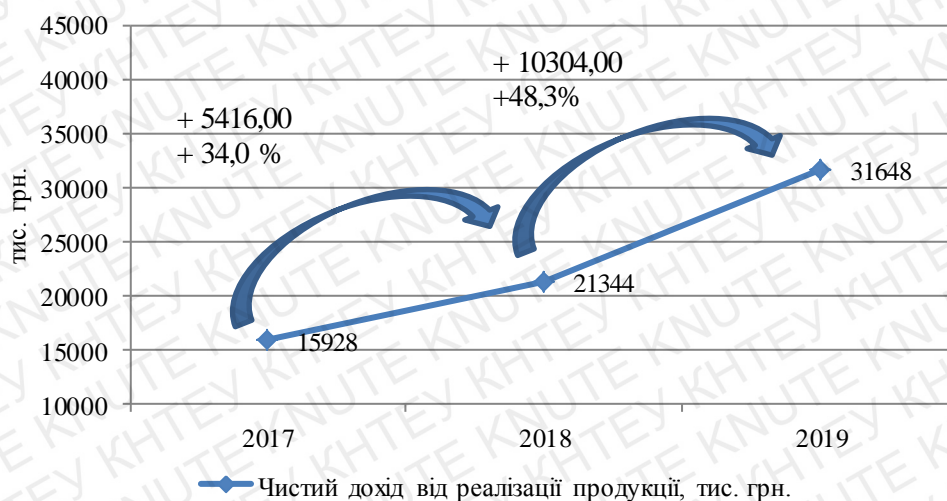

Рис. 3.1. Динаміка доходу від реалізації ТОВ «Бровар Софт» за 2017-2019 рр.

- поточна ринкова ситуація та цінова політика;
- прибутковість основних видів діяльності;
- наявність і передбачуване розширення діяльності, виробничих потужностей;
- витрати.

У документальному розрізі основою для побудови балансового плану доцільно використовувати:

- початковий баланс на 1 число планованого періоду;
- план доходів і витрат;
- план грошових надходжень і виплат.

Форма балансового плану аналогічна стандартній формі бухгалтерського балансу.

Обраний плановий період для складання балансового плану ТОВ «Бровар Софт» - рік. Хоча періодом може стати і квартал, і півріччя, а також довгостроковий період в 3, 5 і більше років.

Почнемо з планування виручки, для чого скористаємося різними методами і даними табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Обсяги продажу ТОВ «Бровар Софт» за 2017-2019 рр. та на плановий 2020 р.

Роки	2017	2018	2019	2020 (прогноз)
Обсяг продажу, тис. грн.	15928	21344	31648	44610

Розраховуємо середньорічний темп зростання обсягу продажу:

$$\bar{T} = \sqrt[n-1]{\frac{x_n}{x_1}} \times 100\% = \sqrt[3-1]{\frac{31648}{15928}} \times 100\% = 140,96\% \quad (3.1)$$

де x_n – обсяг продажу за останній рік;

x_1 – обсяг продажу за перший рік;

n – кількість років.

Середньорічний темп приросту складає 40,96%, розраховуємо прогноз на 2020 рік: $(31648 \cdot 40,96)/100 + 31648 = 44610$ тис. грн.

Для прогнозу застосовано метод експоненційного згладжування, а розрахунки здійснено в Excel.

Таблиця 3.2

Розрахунок планового обсягу реалізації ТОВ «Бровар Софт»

Рік	Обсяг реалізації	Експоненціальн е середнє	Прогноз
1	15928,0	15928,0	
2	21344,0	18094,4	15928,0
3	31648,0	23515,8	18094,4
4			23515,8

За остаточний прогноз виручки від реалізації приймемо усереднений результат: $(44610+23515)/2 = 34063$ тис. грн., тобто зростання приймається на рівні 8% $(34063/31648)/100-100=7,6\%$)

Отже, для складання балансового плану врахуємо, що виручку від реалізації послуг підприємство ТОВ «Бровар Софт» планує збільшити на 8%, що є усередненим темпом приросту.

Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) сплануємо через рівень собівартості. Тобто порахуємо рівень собівартості у 2019 році, а потім цей рівень помножити на планову ЧВР.

$$31648 / 31949 * 100\% = 100,95 \%$$

$$34063 / 100 * 100,95 = 34387 \text{ тис. грн.}$$

По решті витрат розглянемо ситуацію на підприємстві (рис. 3.2).

Рис. 3.2. Динаміка витрат ТОВ «Бровар Софт» за 2017-2019 рр., тис. грн.

Для адміністративних витрат є стійка тенденція зміни, отже їх збільшимо на середній темп росту:

$$\left(\frac{+0,11 + \frac{2062}{1620} + \frac{2886}{2062}}{3} \right) \times 100\% = 22,4\%$$

Адміністративні витрати на плановий рік:

$$2886 * 1,224 = 3533 \text{ тис. грн.}$$

До інших операційних витрат ТОВ «Бровар Софт» віднесено втрати від знецінення запасів; нестачі й втрати від псування цінностей; визнані штрафи,

пеня, неустойка тощо. В 2019 році інші операційні витрати зменшилися з 1429 тис. грн.. до 128 тис. грн.. за рахунок того, що був проданий об'єкт соціально-культурного призначення і витрати на його утримання не нараховувалися. На плановий 2020 рік інші операційні витрати залишимо на рівні 2019 року.

Витрати на збут збільшимо на відсоток зростання ЧВР.

$$1209 * 1,008 = 1219 \text{ тис. грн.}$$

Планування витрат доцільно проводити в розрізі груп за окремими статтями. Проведемо планування операційних витрат ТОВ «Бровар Софт» (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Структура та рівень операційних витрат ТОВ «Бровар Софт» за 2019 р. та на плановий 2020 р.

Групи операційних витрат	За минулий період		На плановий період		Відхилення, +/-		
	сума, тис.грн.	питома вага, %	сума, тис.грн	питома вага, %	в сумі, тис.грн	в питомій вазі, %	у відсотках, %
1. Адміністративні витрати	2886	68,34	3533	72,4	647	4,1	22,4
2. Витрати на збут	1209	28,63	1219	25,0	10	-3,7	0,8
3. Інші операційні витрати	128	3,03	128	2,6	0	-0,4	0,0
Разом	4223	100,00	4880	100,0	657	х	15,6
Оборот від реалізації продукції	31648	х	34063	х	2415	х	7,6
	рівень до обороту, %		рівень до обороту, %		Відхилення рівня витрат, +/-		
1. Адміністративні витрати	9,1		10,4		1,3		
2. Витрати на збут	3,8		3,6		-0,2		
3. Інші операційні витрати	0,4		0,4		0,0		
Разом	13,3		14,3		1,0		

З наведеної табл. 3.3 видно, що прогнозована структура операційних витрат змінилася: питома вага адміністративних витрат зросла на 4,1

відсоткових пункти, інших операційних витрат та витрат на збут зменшилися відповідно на 0,4 та 3,7 в.п. В цілому операційні витрати збільшилися на 15,6%, в т.ч. адміністративні витрати - на 22,4%, витрати на збут – на 0,8 % при цьому інші операційні витрати залишилися сталими. В плановому 2020 році передбачено не суттєво змінювати рівень операційних витрат (маємо збільшення лише на 1 відсоткових пункти), в т.ч. адміністративних витрат - на 1,2 в.п., інших операційних витрат зменшення на 0,2 в.п.

В ТОВ «Бровар Софт» є інші операційні доходи, окрім доходів від реалізації товарів (робіт, послуг). До них віднесені доходи від операційної оренди основних засобів. Прогнозування цих доходів для ТОВ «Бровар Софт» проводимо з умови, що орендна плата повиситься на 20%.

$$5191 * 1,2 = 6229 \text{ тис. грн.}$$

Також планується надходження, пов'язані з наданням за плату у тимчасове користування активів ТОВ «Бровар Софт» (об'єктів інтелектуальної власності) в розмірі 16 тис. грн.

Прогнозований Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) є основою для складання балансу на майбутні періоди (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Прогнозований Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ТОВ «Бровар Софт»

Стаття	Попередній 2019 рік	Плановий 2020 рік	Відхилення, +/-	
			в сумі, тис. грн..	в динаміці, у %
1	2	3	4	5
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	31648	34063	+2415	+7,6
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	31949	34387	+2438	+7,6
Валовий прибуток	-301	-324	-23	+7,6
Інші операційні доходи	5191	6229	+1038	+20,0
Адміністративні витрати	2886	3533	+647	+22,4
Витрати на збут	1209	1219	+10	+0,8
Інші операційні витрати	128	128	-	-

Фінансовий результат від операційної діяльності (прибуток)	667	1025	+358	+53,7
Інші доходи	16	16	-	-

Продовження табл.3.4

1	2	3	4	5
Інші витрати	9	-	-9	-100,0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	674	1009	+335	+49,7
Витрати (дохід) з податку на прибуток	121	182	+61	+50,1

Як бачимо з табл. 3.4, плановий чистий прибуток зросте на 49,7%, або на 274 тис. грн. Розширення обсягів діяльності у 2020 році надасть можливості ТОВ «Бровар Софт» для створення резервного капіталу за рахунок відрахувань від прибутку з метою усунення можливих у майбутньому тимчасових фінансових труднощів і забезпечення ефективної діяльності.

При побудові балансу застосуємо метод відсотку від продажу, тобто при зростанні обсягів реалізації пропорційно мають зростати і суми за наступними статтями балансу: запаси, дебіторська і кредиторська заборгованість, грошові кошти (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Прогнозний актив балансу ТОВ «Бровар Софт» на 2020 р.

Актив	Код рядка	2019	2020 (прогноз)
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	51	51
Основні засоби	1010	534	538
Інші необоротні активи	1090	51	51
Усього за розділом I	1095	675	640
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	106	107
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	11827	11430
Дебіторська заборгованість за розрахунками: з бюджетом	1135	46	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	8	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	637	670

Витрати майбутніх періодів	1170	290	298
Інші оборотні активи	1190	8	
Усього за розділом II	1195	12914	12505
Баланс	1300	13589	13145

Отже, виходячи з того, що на 2020 рік очікується зростання обсягів реалізації на 8%, вартість основних засобів зростуть до $5343 \cdot 1,008 = 538$ тис. грн., обсяг грошових коштів та їх еквівалентів у національній валюті складе: $637 \cdot 1,008 = 642$ тис. грн., виробничі запаси: $106 \cdot 1,008 = 107$ тис. грн. та інша дебіторська заборгованість: $46 \cdot 1,008 = 46,4$ тис. грн. Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом (46 тис. грн.) буде погашена.

Інша справа з товарною дебіторською заборгованістю. Прогнозування дебіторської заборгованості ТОВ «Бровар Софт» проводився на основі її аналізу за попередні періоди та ситуації, що склалася на ринку послуг. З цією метою використовували показники оборотності, які свідчать про інтенсивність стягнення боргів підприємства. У 2019 році середній термін погашення коштів дебіторами становив 121 день (розрахунки табл. 2.8).

$$\frac{360 \times [(9432 + 11827)/2]}{31648} \approx 121 \text{ дн.}$$

Коефіцієнт оборотності: $360 / 121 = 2,98$

З'ясуємо, чи може компанія надавати покупцям відстрочення платежу, яке приводить до появи дебіторської заборгованості. Якщо може, тоді треба визначити, на який строк та в якій сумі, тобто встановити ліміт дебіторської заборгованості, який розраховуємо за формулою

Ліміт ДЗ = Планований обсяг продажів : Коефіцієнт оборотності.

Ліміт ДЗ = $34063 / 2,98 = 11430$ тис. грн.

Отже, попередній прогноз суми товарної дебіторської заборгованості потрібно зменшити на 397 тис. грн. ($11430 - 11827$). Для того, щоб період погашення дебіторської заборгованості був контрольованим, ТОВ «Бровар Софт» необхідно підготувати комплексну стратегію управління дебіторською заборгованістю покупців, зокрема це - націнка на товар за використання товарного кредиту, штраф у разі несвоєчасного погашення

зобов'язань, розподіл покупців на групи і вибір тих, з якими ТОВ «Бровар Софт» згодне співпрацювати без оплати в момент поставки, алгоритм роботи в разі виникнення прострочки.

Не менш важливим завданням стратегічного аналізу є прогнозування величини запасів. Для цього доцільно використати коефіцієнт оборотності матеріальних запасів. Реальний прогноз матеріальних запасів завжди враховує можливі зміни політики постачання і збуту підприємства. Наприклад, якщо планується поліпшити управління запасами, яка дозволить прискорити оборотність матеріальних запасів ТОВ «Бровар Софт» на 10%, то це призведе до коригування попереднього прогнозу. Якщо оборотність запасів (коефіцієнт оборотності матеріальних запасів) у 2019 році становила 171,3 рази $[31949 \text{ тис. грн.} : (267+106)/2] \text{ тис. грн.}$), то прогноз на 2020 рік буде становити 188,4 рази $(171,3 * 1,1)$. При цьому прогноз матеріальних запасів на 2020 р. - майже 200 тис. грн. $(37644 \text{ тис. грн.} / 188,4)$ – збільшиться порівняно з попереднім прогнозом на 75 тис. грн. $(200 \text{ тис. грн.} - 125 \text{ тис. грн.})$.

У попередньому балансовому плані перший варіант прогнозу дозволив розрахувати суму коштів, яка має бути розподілена між статтями балансу. Для того щоб урівняти валюту активу і пасиву балансу, прийнято рішення, що коригування буде проведено за статтею «Гроші та їх еквіваленти» на суму 80 тис. грн.

В плановому році заборгованість з оплати праці підприємство має намір скоротити на 50%.

Особливу увагу потрібно звернути на співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської товарної заборгованості, яке характеризує якість політики комерційного кредитування ТОВ «Бровар Софт». Збалансованість грошових потоків у процесі розрахунків з постачальниками і покупцями позитивно впливає на фінансовий стан компанії. Зазвичай оптимальним значенням показника є значення, яке приблизно дорівнює одиниці. У випадку з ТОВ «Бровар Софт» значення

показника набагато нижче нормативного ($5698 / 11827 = 0,48$) і говорить про неефективну політику комерційного кредитування і, як результат, дебітори заборгували компанії більше коштів, ніж компанія отримала від постачальників. Підприємство планує скоротити цей розрив, збільшивши кредиторську заборгованість: коригування про зменшення на 10 днів до 41 дня відбулося за рахунок реалізації засобів моніторингу (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Прогнозний пасив балансу ТОВ «Бровар Софт» на 2020 р.

Пасив	Код рядка	2019	2020 (прогноз)
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	473	473
Додатковий капітал	1410	4145	4145
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	553	827
Усього за розділом I	1495	5171	5445
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	309	
Усього за розділом II	1595	309	
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		100
Поточна кредиторська заборгованість за:			
товари, роботи, послуги	1615	5698	5189
розрахунками з бюджетом	1620	739	739
розрахунками зі страхування	1625	78	
розрахунками з оплати праці	1630	314	158
Доходи майбутніх періодів	1665	80	
Інші поточні зобов'язання	1690	1672	1672
Усього за розділом III	1695	8109	7700
Баланс	1900	13589	13145

Для досягнення рівноваги між активом і пасивом балансу на величину додатково необхідних коштів було прийнято рішення збільшити розмір поточних зобов'язань, а саме «отримання кредитів» для покриття дефіциту джерел фінансування на суму 100 тис. грн. та зменшити суму грошових коштів на 1 тис. грн.

Балансовий план ТОВ «Бровар Софт» представлено в таблиці 3.7.

Таблиця 3.7

Балансовий план ТОВ «Бровар Софт» на 2020 р.

Статті	Код рядка	2019	2020 (прогноз)
1	2	3	4
Актив			
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	51	51

Продовження табл.3.7

1	2	3	4
Основні засоби	1010	534	538
Інші необоротні активи	1090	51	51
Усього за розділом I	1095	675	640
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	106	107
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	11827	11430
Дебіторська заборгованість за розрахунками: з бюджетом	1135	46	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	8	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	637	670
Витрати майбутніх періодів	1170	290	298
Інші оборотні активи	1190	8	
Усього за розділом II	1195	12914	12505
Баланс	1300	13589	13145
Пасив			
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	473	473
Додатковий капітал	1410	4145	4145
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	553	827
Усього за розділом I	1495	5171	5445
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	309	
Усього за розділом II	1595	309	
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		100
Поточна кредиторська заборгованість за:			
товари, роботи, послуги	1615	5698	5189
розрахунками з бюджетом	1620	739	739
розрахунками зі страхування	1625	78	
розрахунками з оплати праці	1630	314	158
Доходи майбутніх періодів	1665	80	
Інші поточні зобов'язання	1690	1672	1672
Усього за розділом III	1695	8109	7700

Аналіз показників оцінки фінансового стану ТОВ «Бровар Софт» вказує на все ще існуючу залежність підприємства від позикового капіталу: коефіцієнт фінансової незалежності (автономії) залишається на прийнятному

рівні, хоча дещо і нижче норми, і у прогнозованому періоді залишається на рівні звітного року. Співвідношення власних і позикових коштів є неоптимальним, очікуване підвищення коефіцієнту фінансової стійкості свідчить про погіршення спроможності підприємства до покриття власними коштами своїх зобов'язань.

Таблиця 3.8

Порівняльні показники оцінки фінансового стану ТОВ «Бровар Софт»

	Показники	На початок періоду	На кінець прогнозного періоду	Відхилення, +/-
1	коефіцієнт фінансової незалежності	0,4	0,4	x
2	коефіцієнт фінансової стійкості	1,6	1,4	-0,2
3	коефіцієнт інвестування	7,7	8,5	+0,8
4	наявність робочого капіталу	4496	4805	+309
5	коефіцієнт маневрування	1,593	1,624	+0,032
6	коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,08	0,09	+0,008

Безперечним позитивним моментом є зростання коефіцієнту абсолютної ліквідності. Потрібно зауважити про коефіцієнт інвестування свідчить, що джерела власних коштів ТОВ «Бровар Софт» повністю покривають проведені інвестиції і характеризує достатність власного капіталу для покриття необоротних активів. За таких умов ТОВ «Бровар Софт» здатне не тільки сплатити поточні борги, але й має в своєму розпорядженні фінансові ресурси для розширення діяльності і здійснення інвестицій. Позитивним моментом є зростання робочого капіталу на 309 тис. грн., тобто достатність оборотних активів для покриття щоденних короткострокових зобов'язань. Коефіцієнт маневреності власного капіталу підтверджує, що для фінансування поточної діяльності ТОВ «Бровар Софт» залишиться достатньо коштів, що перебувають у мобільній формі.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Провівши дослідження, зроблені наступні висновки.

1. Фінансове планування, частиною якого є складання балансового плану, впливає на всі сторони діяльності господарюючого суб'єкта.

Розглянувши низку трактувань, запропоновано поняття фінансового планування розглядати як процес майбутніх надходжень і подальше використання фінансових ресурсів, який полягає у виборі і обґрунтуванні оптимальних рішень в сфері управління фінансами підприємства на основі прогнозування наслідків прийнятих рішень.

Фінансове планування різниться за засобами вибору об'єкта фінансування, спрямування фінансових коштів і сприяє раціональному використанню трудових, матеріальних і грошових ресурсів. Планування зменшує число невикористаних можливостей. Метою складання балансового плану є виявлення достатності власних ресурсів, чи потреби в зовнішньому фінансуванні на плановий період. Фінансовий менеджер, обираючи напрями інвестування коштів і методи залучення фінансових ресурсів, повинен пам'ятати про забезпечення ліквідності і платоспроможності підприємства. При здійсненні планування важливо яким чином не тільки досягнута збалансованість активу та пасиву балансового плану, але й чи враховані фактори зовнішнього впливу. Фінансові плани достатньо вразливі до ризиків. Фінансовий менеджер, обираючи напрями інвестування коштів і методи залучення фінансових ресурсів, повинен пам'ятати про забезпечення ліквідності і платоспроможності підприємства.

2. Провівши аналіз майнового стану ТОВ «Бровар Софт», виявлено, що загальна сума активів підприємства за досліджуваний період зросла, її ріст відбувся за рахунок збільшення оборотних активів і скорочення необоротних активів. Але зменшення необоротних активів мали незначний вплив в силу своєї незначної (5%) частки. Невелика питома вага основних засобів, тобто важко-ліквідних активів, у структурі майна ТОВ «Бровар Софт» не викликає

побоювання і говорить про збільшення суми оборотних активів. Негативним стало збільшення грошових коштів на балансі, залишок яких в 2018 р. в порівнянні з 2017 роком зріс на 55% (з 221 тис. грн. до 343 тис. грн.) і ще на 85,7% до 637 тис. грн. в 2019 рр. (рис. 1.3), адже гроші мають знаходитись в обороті, вони мають працювати і приносити прибуток. Відповідно до специфіки діяльності, ТОВ «Бровар Софт» має невелику кількість запасів, як в кількісному вимірі, так і в питомій вазі – менше 1%. Негативною тенденцією є збільшення дебіторської заборгованості в 2019 році. Темпи збільшення дебіторської заборгованості (+58,9%), яке випереджає зростання обсягів діяльності (+48%), погіршує фінансовий стан підприємства.

3. Досліджуючи структуру джерел формування майна ТОВ «Бровар Софт» за 2017-2019 рр., ми з'ясували, що найменшу питому вагу в структурі джерел підприємства станом на кінець 2019 р. займають власні кошти (38,1%), частка довгострокових залучених коштів порівняно низька (2,3%), короткострокові зобов'язання на кінець року підприємство становлять 59,7% і їх зростання, як в сумі (+4207 тис. грн.), так і в питомій вазі (з 45%) свідчить про те, що підприємство несвоєчасно розплачується за своїми зобов'язаннями, як правило порушуючи при цьому розрахунково-платіжну дисципліну.

4. Невисокі показники абсолютної ліквідності (0,08 на кінець 2019 року) пояснюється незначною кількістю грошових коштів на рахунках ТОВ «Бровар Софт» на кінець року і підприємство не може відразу погасити свою заборгованість за першою ж вимогою кредиторів. В 2017-2019 рр. на кожен гривню поточних зобов'язань припадає, відповідно 1,964; 1,651 та 1,579 гривні високоліквідних оборотних активів. Розрахований баланс ліквідності підтвердив, хоча і не абсолютну, але достатню ліквідність підприємства. На основі даних підсумкового аналізу фінансового стану здійснюється формування майже всіх напрямків фінансової політики підприємства і від того, наскільки якісно він проведений, залежить ефективність прийнятих управлінських рішень. Оцінка структури балансу ТОВ «Бровар Софт» з

точки зору ліквідності дозволяє менеджменту зрозуміти, наскільки компанія відповідає очікуванням кредиторів, потенційних інвесторів і які у неї можливості по залученню фінансування.

ТОВ «Бровар Софт» на кінець 2019 р. значно залежить від позикових коштів і здатне фінансувати тільки 38,1% активів за рахунок власних ресурсів, що на 4,4% менше значення 2018 р. З огляду на те, що ТОВ «Бровар Софт» є платоспроможним і прибутковим підприємством, можемо запропонувати реінвестувати прибуток, який отримано за результатами фінансового 2019 року. За умови, що сума активів буде залишатися на рівні 2019 року, ТОВ «Бровар Софт» необхідно залучити додаткові $(0,5-5171/13589)*13589 = 1623,5$ тис. грн. В такому випадку значення показника фінансової автономії досягне мінімально нормативного значення.

Щоб не втратити фінансову стійкість, ТОВ «Бровар Софт» необхідно збільшувати частку власних коштів (наприклад, частину невикористовуваних активів продати, щоб розраховуватися з кредиторами). Але потрібно звернути увагу на необхідність обгрунтовано знизити частку оборотних активів, які за останні три роки зросли з 7837 тис. грн. до 12914 тис. грн. Також необхідно контролювати співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості. Всі ці заходи допоможуть поліпшити фінансовий стан ТОВ «Бровар Софт» і зменшити ризик настання банкрутства в майбутньому.

Узагальнюючі абсолютні показники фінансової стійкості ТОВ «Бровар Софт» за 2017-2019 рр. показали, що підприємство знаходиться в абсолютно стійкому фінансовому стані.

У процесі господарської діяльності ТОВ «Бровар Софт» надає товарний кредит для споживачів, тобто створюється розрив у часі між реалізацією та надходженням коштів від покупця, в результаті чого виникає дебіторська заборгованість. Негативним є те, що термін погашення кредиторської заборгованості (51 день в 2019 р.) в декілька разів менше терміну погашення дебіторської заборгованості (121 день). Динаміка зміни

коефіцієнтів оборотності дебіторської і кредиторської заборгованості не збігаються, що говорить про незбалансовані умови контрактів з постачальниками і покупцями, які мали б передбачати приблизно рівні терміни відстрочки по платежах. Таким чином, ТОВ «Бровар Софт» має один зі шляхів оптимізувати грошові потоки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азаренкова Г.М. Фінанси підприємств: Навч. посіб. для самостійного вивчення дисципліни / Г. М. Азаренкова, Т. М. Журавель, Р. М. Михайленко. - К.: Знання-Прес, 2006. - 287 с.
2. Актуальні проблеми прогнозування розвитку соціально-економічних систем : монографія / за ред. О. І. Черняка, П. В. Захарченка. — Мелітополь : Видав. буд. ММД, 2019. — 456 с.
3. Бабич Д.В. Розроблення планування в системі фінансового управління підприємством [Електронний ресурс] / Д. В. Бабич, Д. М. Тюріна, Я. Ю. Кібенко // Інфраструктура ринку. - 2019. - Вип. 34. - С. 74-77. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ifrctr_2019_34_12
4. Базецька Г.І. Фінанси підприємства: планування та управління у виробничій сфері: навч. посіб. - Харків., 2012. - 292 с.
5. Біла О.Г. Фінансове планування і прогнозування. Навчальний посібник. - Львів. 2007. - 316 с.
6. Бондарєва Т.Г. Роль аналізу фінансової звітності для перспективного планування діяльності підприємств [Електронний ресурс] / Т. Г. Бондарєва, І. П. Нагавичко // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки. - 2016. - Вип. 2. - С. 20-28. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnugvp_ekon_2016_2_5
7. Бутенко Д.С. Роль фінансового планування в забезпеченні розвитку підприємницької діяльності [Електронний ресурс] / Д.С. Бутенко // Матеріали конференцій Університету «Житомирська політехніка» - 2019 - Режим доступу: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/01/12.pdf>
8. Венгер В.В. Фінанси: навчальний посібник / В.В. Венгер. – К. : Центр учбової літератури, 2019. – 432 с.
9. Грідчина М.В. Фінансовий менеджмент: курс лекцій / М.В. Грідчина. - К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. - 268 с.
10. Гриньова В.М., Коюда В.О. Фінанси підприємств : навчальний

посібник ; 2-е вид., перероб. і доп. - Київ : Знання-Прес, 2012. - 475 с.

11. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко. – Львів: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2005. – 714 с.

12. Захарченко П.В. Методи та моделі фінансового прогнозування: посібник / П.В. Захарченко, Г.П. Костенко. – Мелітополь : Видав. буд. Мелітопол. міськ. друкарні, 2018. – 224 с.

13. Киркач С.М. Забезпечення процесу реалізації фінансового планування діяльності банку. Економіка. Фінанси, грошовий обіг і кредит. 2014. № 3. - С. 345-350

14. Кравченко О.О. Фінансове планування на основі сценарних прогнозів на залізничному транспорті: теорія і практика: монографія - Дніпропетровськ: ДТЕТУТ, 2013. - 300 с.

15. Кремень О.І. Фінанси: навчальний посібник для ст-ів ВНЗ / О.І. Кремень, В.М. Кремень. - К. : Центр учбової літератури, 2019. - 416 с.

16. Лігоненко Л.О. Фінанси підприємства: підручник. / Л.О. Лігоненко, Н.М. Гуляєва, Н.А. Гринюк - К.: КНТЕУ. 2006. - 491 с.

17. Любенко Н.М. Фінанси підприємств: навч. посіб. / Н.М. Любенко. - К. : Центр учбової літератури, 2019. - 262 с.

18. Непочатенко О.О. Фінанси підприємств: підручник для ст-ів ВНЗ / О.О. Непочатенко, Н.Ю. Мельничук. - К. : Центр учбової літератури, 2019. - 504 с.

19. Нестор О. Ю. Стратегічне фінансове планування в діяльності суб'єктів господарювання України [Текст]: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / Нестор Ольга Юріївна ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Львів, 2018. - 272 с.

20. Непочатенко О.О. Фінанси підприємств.: навч. посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2013. - 504 с.

21. Основи бюджетування: навч. посібник / за ред. М.Д. Білик. - Київ, 2009. - 454 с

22. Островська Г.Й. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник. Тернопіль: Підручники і посібники. 2008. 576 с.
23. Пенська І. О. Ефективність фінансового планування на підприємстві [Електронний ресурс] / І. О. Пенська, М. А. Чичипан // Економіка. Фінанси. Право. - 2018. - № 11(2). - С. 12-16.
24. Планування діяльності підприємства: Конспект лекцій / Укладач О.Ю. Древаль. - Суми: Вид-во СумДУ, 2016. - 146 с.
25. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Режим доступу <https://ips.ligazakon.net/document/Re22868?an=1>
26. Рудика В. І. Формування системи фінансового планування і прогнозування на підприємстві [Електронний ресурс] / В. І. Рудика, Д. С. Шпірна // Інфраструктура ринку. - 2019. - Вип. 33. - С. 307-316. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ifrcetr_2019_33_47
27. Савчук С. В. Теоретичні підходи до визначення фінансового планування [Електронний ресурс] / С. В. Савчук // Економіка. Фінанси. Право. - 2017. - № 10(1). - С. 54-57. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2017_10\(1\)_16](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2017_10(1)_16)
28. Ситник Г. В. Поточне фінансове планування в системі управління підприємством торгівлі / Г. В. Ситник // Економічний простір. - 2014. - № 83. - С. 218-233. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2014_83_24.
29. Ситник Г.В. Фінанси торгівлі: монографія / Г.В. Ситник. - К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. - 672 с.
30. Ставерська Т.О. Фінансове планування та прогнозування в підприємствах і фінансових установах: навч. посібник / Т.О. Ставерська, І.С. Андрющенко. – вид. 2-ге, доп. – Харків: ХДУХТ, 2019. – 144 с.
31. Тешева Л.В. Роль фінансового планування у сучасних умовах господарювання / Л.В. Тешева, М.П. Хохлов, І.М. Петрова // Глобальні та національні проблеми економіки. - 2018. Вип. 23. - С. 314-320.

32. Фінанси підприємств: навч. посібник / за ред. Г.Я. Аніловської, І. Б. Висоцької. - Львів: ЛьвДУВС, 2018. - 440 с.
33. Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?: навчальний посібник / авт. кол.; – К., 2019. – 272 с.
34. Фінансовий менеджмент: елект. навч. посібник / І.А.Бігдан, Л.І. Лачкова, В.М. Лачкова, О.В. Жиликова - Х.: ХДУХТ, 2017. - 197 с.
35. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент: Підручник. - 2-ге вид., стер. Затверджено МОН / В.М. Шелудько - К., 2013. - 375 с.
36. Шурпенкова Р. К. Прогнозування фінансового стану та розміщення фінансових ресурсів суб'єкта господарської діяльності / Р. К. Шурпенкова // Вісник Університету банківської справи. - 2015. - № 1. - С. 31-36. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VUbsNbU_2015_1_7.
37. Щербань О.Д. Види та методи фінансового планування на підприємстві / О.Д. Щербань // Молодий вчений. - 2017. № 6 (46). - С. 530–534. - Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/6/121.pdf>
38. Юнацький М.О. Огляд сучасних методів прогнозування фінансового стану підприємства / М.О. Юнацький // Ефективна економіка. 2018. № 4. - Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6232>
39. Ястребова О.В. Методика фінансового планування та прогнозування на підприємстві / О. В. Ястребова // Інвестиції: практика та досвід. - 2012. - № 1. - С. 75-78. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2012_1_20.

ДОДАТКИ

Додаток А

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ТОВ «Бровар Софт» ЗА 2018-2019 РР.

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ БАЛАНС
(Звіт про фінансовий стан)
на _____ 20__ р.

Форма № 1 Код за ДКУД

1801001

Актив	Код рядка	2017	2018	2019
1	2	4	5	6
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	62	58	51
первісна вартість	1001	62	62	62
накопичена амортизація	1002		4	11
Незавершені капітальні інвестиції	1005			
Основні засоби	1010	746	695	573
первісна вартість	1011	3706	4361	4963
знос	1012	2960	3666	4390
Інвестиційна нерухомість	1015			
Довгострокові біологічні активи	1020			
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030			
інші фінансові інвестиції	1035			
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040			
Відстрочені податкові активи	1045			
Інші необоротні активи	1090	33	33	51
Усього за розділом I	1095	841	786	675
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	172	267	106
Поточні біологічні активи	1110			
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	7443	9432	11827
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130			
з бюджетом	1135		55	46
у тому числі з податку на прибуток	1136			
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1	4	8
Поточні фінансові інвестиції	1160			
Гроші та їх еквіваленти	1165	221	343	637
Витрати майбутніх періодів	1170			290
Інші оборотні активи	1190	1	4	8
Усього за розділом II	1195	7837	10101	12914
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200			
Баланс	1300	8678	10887	13589

Пасив	Код рядка	2017	2018	2019
1	2	4		
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	473	473	473
Капітал у дооцінках	1405			
Додатковий капітал	1410	251		4145
Резервний капітал	1415			
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	3474	3937	553
Неоплачений капітал	1425	208	208	
Вилучений капітал	1430			
Усього за розділом I	1495	4406	4618	5171
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	370	314	309
Довгострокові кредити банків	1510			
Інші довгострокові зобов'язання	1515			
Довгострокові забезпечення	1520			
Цільове фінансування	1525			
Усього за розділом II	1595	370	314	309
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600			
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610			
товари, роботи, послуги	1615	2005	3261	5698
розрахунками з бюджетом	1620	1539	190	739
у тому числі з податку на прибуток	1621			
розрахунками зі страхування	1625	59	57	78
розрахунками з оплати праці	1630	131	231	314
Поточні забезпечення	1660			
Доходи майбутніх періодів	1665		1090	80
Інші поточні зобов'язання	1690	168	1126	1672
Усього за розділом III	1695	3902	5955	8109
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття				
Баланс	1900	8678	10887	13589

Керівник

Головний бухгалтер

Ретроспективний Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

за _____ 20__ р.

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

I. Фінансові результати

Стаття	Код рядка	2017	2018	2019
1	2			4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	15928	21344	31648
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	16014	22499	31949
Валовий:				
прибуток	2090	-86	-1155	-301
збиток	2095			
Інші операційні доходи	2120	4311	5904	5191
Адміністративні витрати	2130	1620	2062	2886
Витрати на збут	2150	762	1093	1209
Інші операційні витрати	2180	755	1426	128
Фінансовий результат від операційної діяльності:				
прибуток	2190	1088	168	667
збиток	2195			
Дохід від участі в капіталі	2200			
Інші фінансові доходи	2220			
Інші доходи	2240	176	414	16
Фінансові витрати	2250			
Втрати від участі в капіталі	2255			
Інші витрати	2270	31	17	9
Фінансовий результат до оподаткування:				
прибуток	2290	1233	565	674
збиток	2295			
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	222	102	121
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305			
Чистий фінансовий результат:				
прибуток	2350	1011	463	553
збиток	2355			